

Naukowcy realizujący projekt SAMBAH odczytali nagrania z podwodnych detektorów. Największy na świecie hydroakustyczny projekt badawczy, poszukujący miejsc i okresów występowania morświnów na naszym morzu, zakończył fazę terenową. Są zatem pierwsze informacje o tym, gdzie współcześnie żyją te tajemnicze, niezwykle rzadkie i zagrożone wyginięciem zwierzęta. Realizatorem badań w polskich obszarach morskich jest zespół helskiej Stacji Morskiej Instytutu Oceanografii Uniwersytetu Gdańskiego w partnerstwie z Oddziałem Morskim Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej PIB w Gdyni. Przedstawiamy informację prasową międzynarodowego zespołu realizatorów projektu SAMBAH.

Informacja prasowa z dn. 03.03.2014

Akustyczny komunikat bałtyckich morświnów

Wiemy już, że morświny są obecne w dużej części Morza Bałtyckiego, a zasięg ich występowania sięga po Wyspy Alandzkie. Danych dostarczył dwuletni program badań hydroakustycznych pn. SAMBAH. Rejonem o największym zagęszczeniu morświnów jest południowo – zachodnia część wód Danii. Większą liczbę detekcji odnotowano również u południowych wybrzeży Szwecji i wzdłuż wybrzeży Niemiec, niż u brzegów Polski i dalej na wschód.

Innowacyjne badania wykonywano w ramach projektu SAMBAH (Statyczny monitoring akustyczny bałtyckich morświnów www.sambah.org/ www.sambah.pl), finansowanego ze środków Unii Europejskiej LIFE+ oraz w części krajowej z Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. Aktualnie trwa proces analizy gigantycznej ilości danych z pasywnego monitoringu hydroakustycznego, jaki prowadzono w okresie od maja 2011 do kwietnia 2013 roku. Na podstawie ich wstępnej oceny powstała mapa wyników ze stacji pomiarowych, na których wykryto obecność tych zwierząt. Pokazano także średnią wartość wskaźnika detekcji morświnów w wyłącznych strefach ekonomicznych państw biorących udział w projekcie. Jest to najświeższa i najpełniejsza jak dotąd wiedza na temat występowania morświnów w Morzu Bałtyckim. Więcej informacji zostanie przedstawionych po szczegółowej analizie pozyskanego materiału.

Bałtycka populacja morświna uznana została w 2008 r. za krytycznie zagrożoną wyginięciem. Klasyfikacja ta oparta była o skromną, ale najlepszą dostępną wówczas wiedzę o liczebności tych zwierząt. Wiedza ta pozyskana została tradycyjnymi metodami szacowania liczebności tych waleni, które nie do końca sprawdziły się w przypadku populacji o tak małym zagęszczeniu. Dlatego też, w projekcie SAMBAH zastosowano nową metodę, która wykorzystuje możliwość ciągłego nagrywania przez stacjonarne detektory typu C-POD dźwięków wydawanych przez morświny dla potrzeb rozpoznawania przestrzeni, namierzania ryb czy porozumiewania się.

Projekt SAMBAH jest największym dotąd realizowanym na świecie projektem naukowym z zastosowaniem stacjonarnego monitoringu akustycznego. Aby pozyskać dane z obszaru uznanego za historyczny zasięg morświnów, trzeba było na akwenach Bałtyku zastosować 304 detektory, a dla uzyskania sezonowej zmienności ich występowania C-PODy musiały pracować nieprzerwanie przez dwa lata. Tak długi okres badań i dbałość o ciągłość pozyskiwania danych były bardzo dużym wyzwaniem logistycznym.

Pierwszy etap analizy zdobytych danych zmierza do przetworzenia liczby detekcji pojedynczych dźwięków w gęstość i całkowitą liczebność zwierząt w badanym obszarze Bałtyku oraz do obliczenia

średniej ich liczebności w wodach krajowych. Mimo, że morświny przemierzają duże odległości, a obecności nie ogranicza się do wód danego państwa, wiedza na temat ich przybliżonej liczebności w obszarach morskich każdego z państw bałtyckich jest istotna dla działań na rzecz tworzenia krajowych planów ochrony gatunku i siedlisk. Jest to niezbędne dla przetrwania tego gatunku w Morzu Bałtyckim.

Kolejnym krokiem będzie ustalenie obszarów o różnych stopniach zagęszczenia morświnów w celu stworzenia przestrzennego modelu w postaci dokładnych map sezonowej zmienności ich występowania w relacji do parametrów środowiska. Na ich podstawie możliwe stanie się zidentyfikowanie obszarów o szczególnym znaczeniu dla gatunku oraz wskazanie rejonów o podwyższonym ryzyku konfliktu z działalnością ludzką na morzu. Także ta wiedza będzie bardzo istotna przy tworzeniu i aktualizacji planów działania na rzecz lokalnej ochrony gatunku.

Wiedza z analiz dotyczących zagęszczenia oraz liczebności populacji morświnów będzie skompletowana wiosną, a rezultaty badań modelowych zostaną zaprezentowane jesienią 2014 roku. Konferencję podsumowującą rezultaty projektu SAMBAH zaplanowano na dni 8 i 9 grudnia 2014 roku w Parku Przyrody w szwedzkim Kolmården.

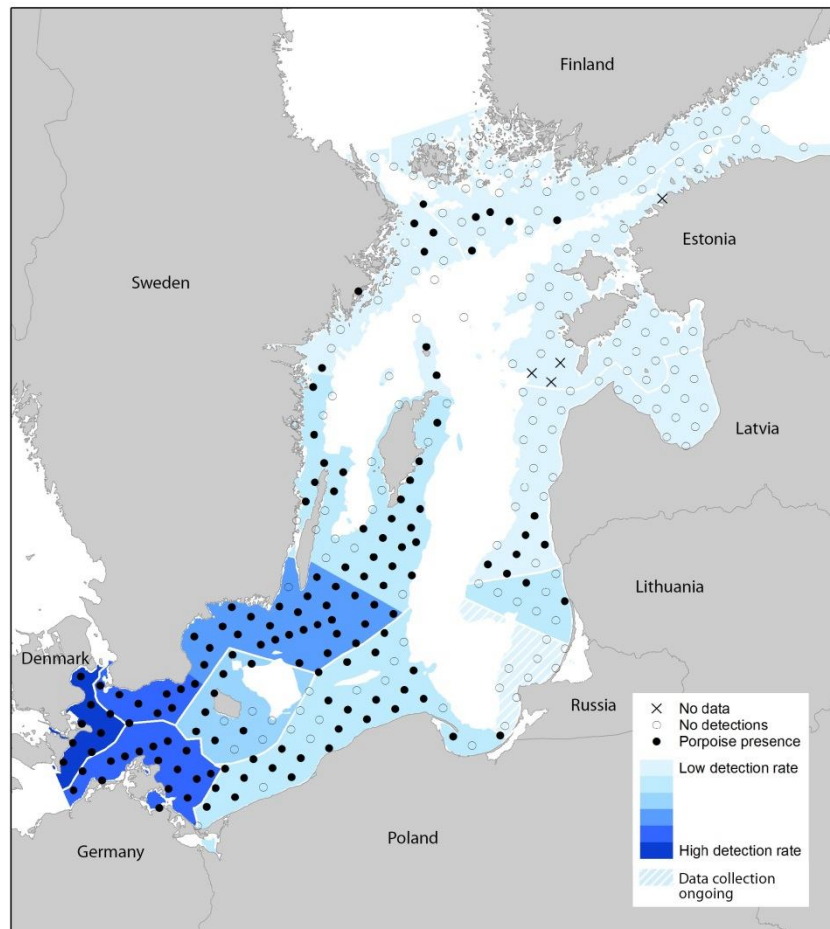
W celu uzyskania dodatkowych informacji prosimy o kontakt z krajowym koordynatorem projektu dr Iwoną Pawliczką ze Stacji Morskiej IOUG – tel. 58 67 50 836 wew. 34 lub 58 67 51 316.

Morświn (*Phocoena phocoena*)

Morświn jest jednym z najmniejszych waleni uzębionych, jego długość wynosi od 1,5 do 1,9 m, a masa ciała od 50 do 70 kg (samice są większe od samców). Głowa pozbawiona jest charakterystycznego dla delfinów dzioba, a jego niewielka trójkątna płetwa grzbietowa ma ciemny, prawie czarny odcień. Wynurzenie morświna nad powierzchnię w celu zaczerpnięcia powietrza jest niemal niezauważalne, podobnie jak wydychane przez niego nad wodą powietrze. Żywi się on śledziami, szprotami, małymi dorszami i różnymi gatunkami ryb dennych, jak dobijakowate czy babkowate. Obszar występowania gatunku to wody umiarkowane północnej półkuli. Rejon Morza Bałtyckiego zamieszkują 3 populacje morświnów: 1. populacja zamieszkująca Bałtyk właściwy i wody sąsiadujące na północnym wschodzie, 2. populacja zamieszkująca Wielki i Mały Bełt oraz południowy Kattegatt,

3. populacja zamieszkująca północny Kattegatt (a także rejon poza Morzem Bałtyckim - Skagerrak i Morze Północne).

Mapa przedstawia 304 pozycje detektorów morświnów (C-PODów). Na 140 pozycjach morświny były odnotowane co najmniej jednokrotnie w ciągu dwóch lat (●), a na 160 pozycjach nie odnotowano ich obecności (○). Na 4 pozycjach (X) kilkakrotnie utracono sprzęt i nie pozyskano z nich żadnych danych.

Wartości poziomów detekcji, uśrednione dla wód wyłącznych stref ekonomicznych, oznaczone są odcieniami koloru niebieskiego.

Uzupełniające dane z rosyjskich wód Bałtyckich, gdzie posadowiono 9 detektorów, pozyskiwane są od maja 2013 r., a zakończenie nastąpi w maju 2014 r. Dotychczas nie zarejestrowano tam obecności morświna.

